

VIÊM DẠ DÀY Ở TRẺ EM

**NHIỄM *HELICOBACTER PYLORI*
Ở TRẺ EM**

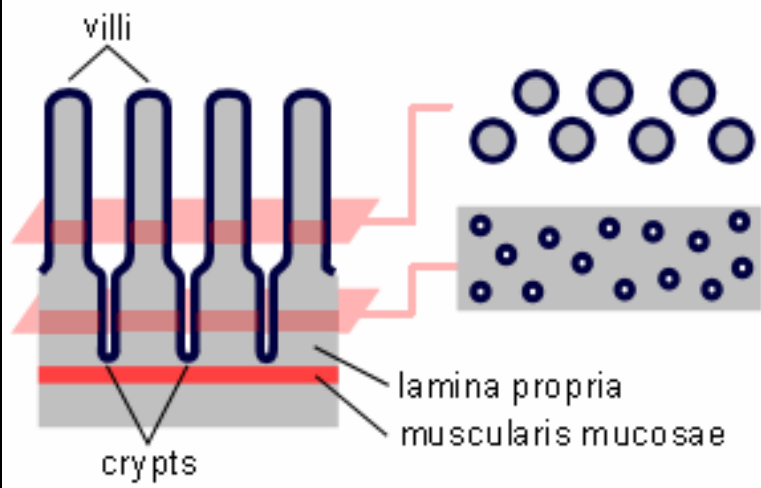
TS. BS. NGUYỄN ANH TUẤN

Viêm dạ dày theo nguyên nhân

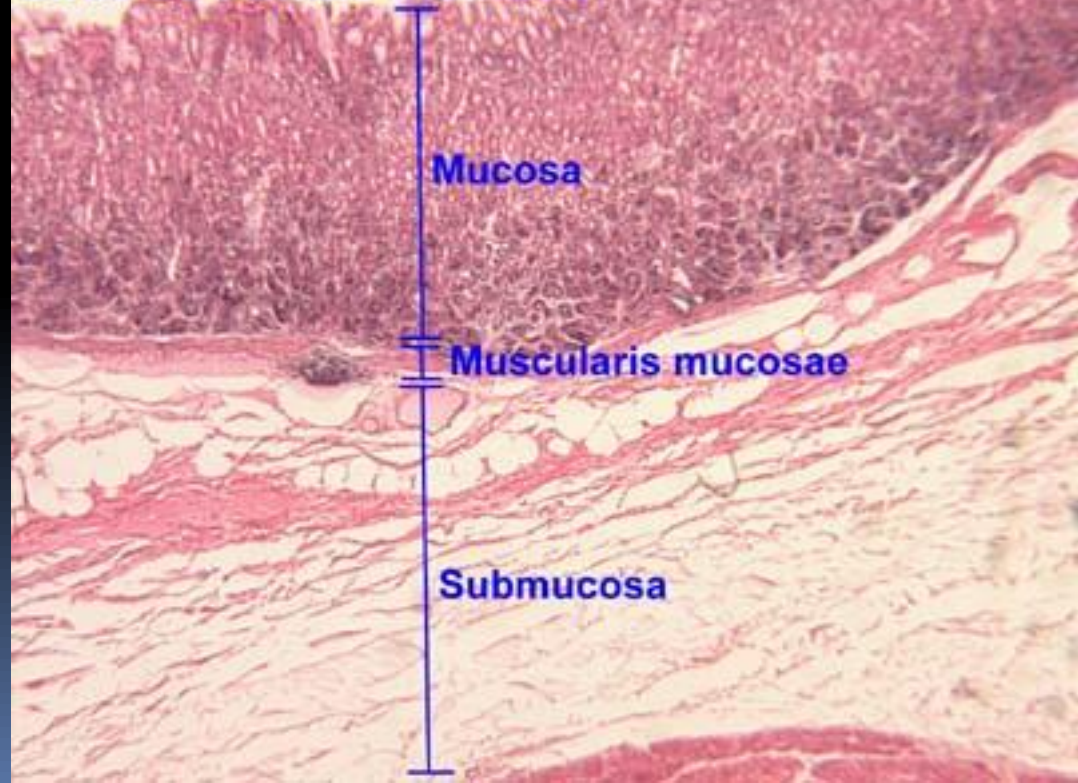
Nội sinh	Ngoại sinh
Stress	HP
Trào ngược tá tràng – dạ dày	Nhiễm trùng khác
Bệnh Crohn	Thuốc và độc chất
Viêm dạ dày tự miễn	Chất ăn mòn
	Dị ứng thức ăn

Định nghĩa

- **VDD (gastritis):** có bằng chứng viêm trên mẫu sinh thiết dạ dày. Biểu hiện đa dạng từ nhẹ đến nặng.
- **VTT (duodenitis):** hiện diện tế bào đa nhân ở lamina propria, vùng hốc, biểu mô bề mặt và tăng số lượng tế bào đơn nhân.
- **Loét DD-TT (peptic ulcers):** sang thương sâu làm phá vỡ lớp áo cơ (muscularis mucosa) của thành DD hay TT.
- **Viêm chợt (peptic erosions):** sang thương nông, không phá vỡ lớp áo cơ.

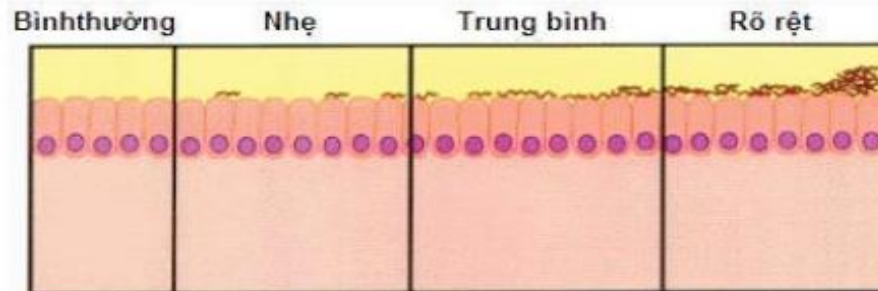

Slide 50 Fundic stomach

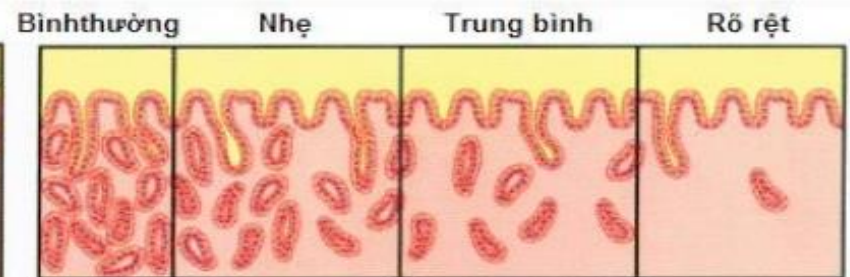

Vài đặc điểm

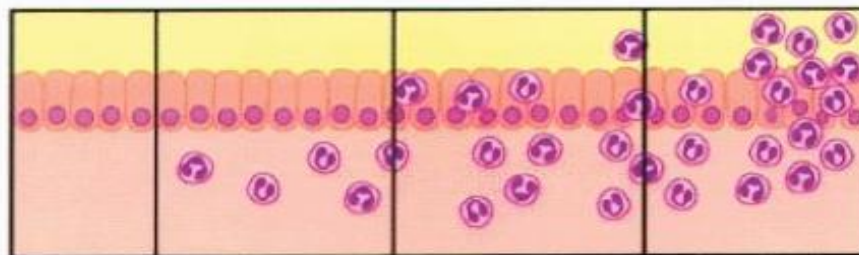
- Loét DD-TT: loét DD phần lớn ở vùng bờ cong nhỏ, loét TT 90% tập trung ở hành tá tràng.
- Viêm loét DD-TT
  - nguyên phát: phần lớn do HP
  - thứ phát

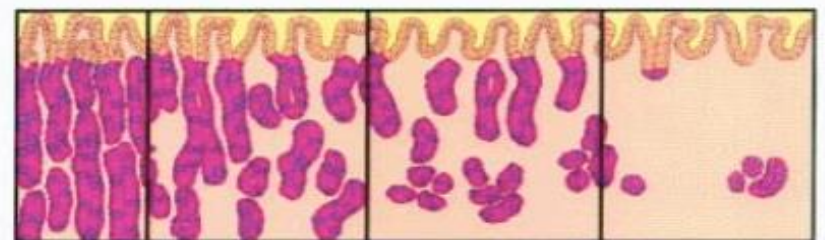
Helicobacter pylori

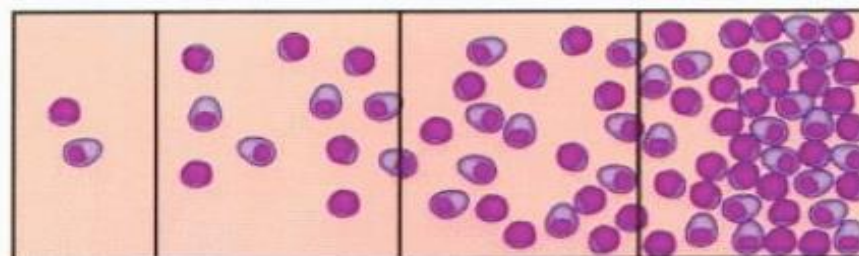
Teo niêm mạc : Hang vị

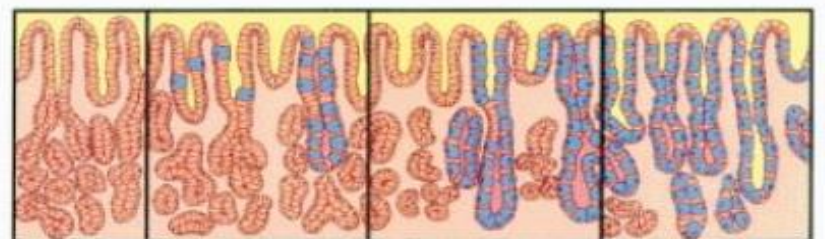
Neutrophil

Teo niêm mạc : Thân vị

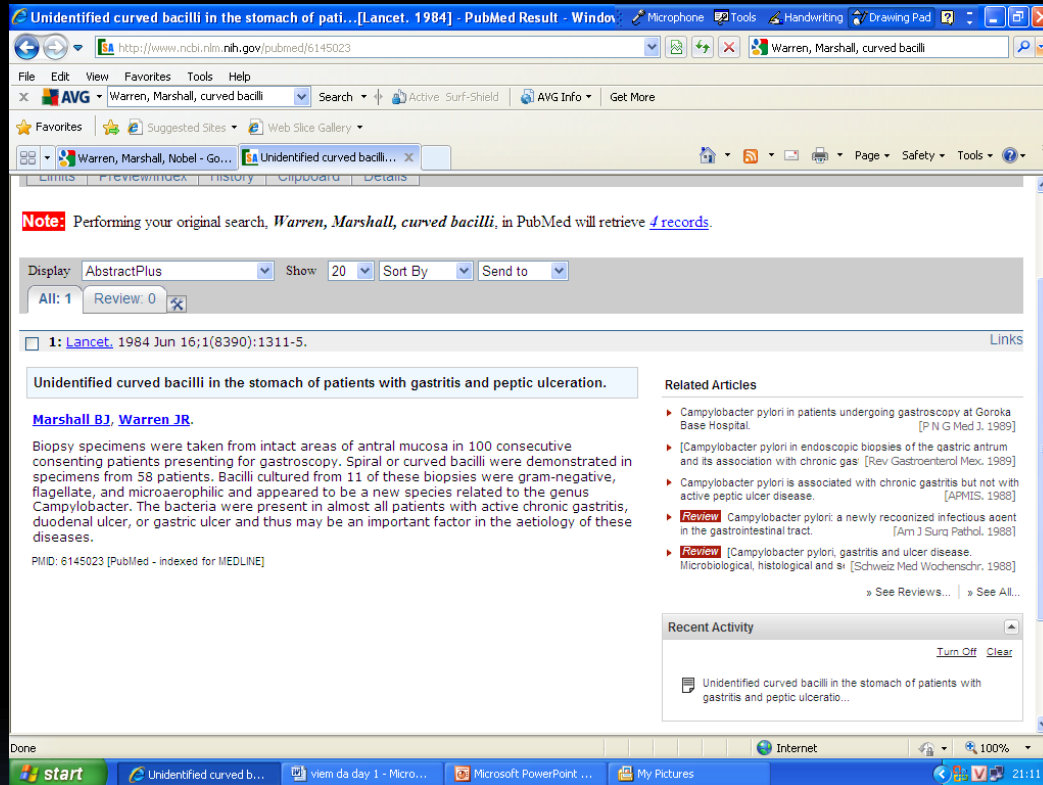
Tế bào đơn nhân

Chuyển sản ruột

Lịch sử

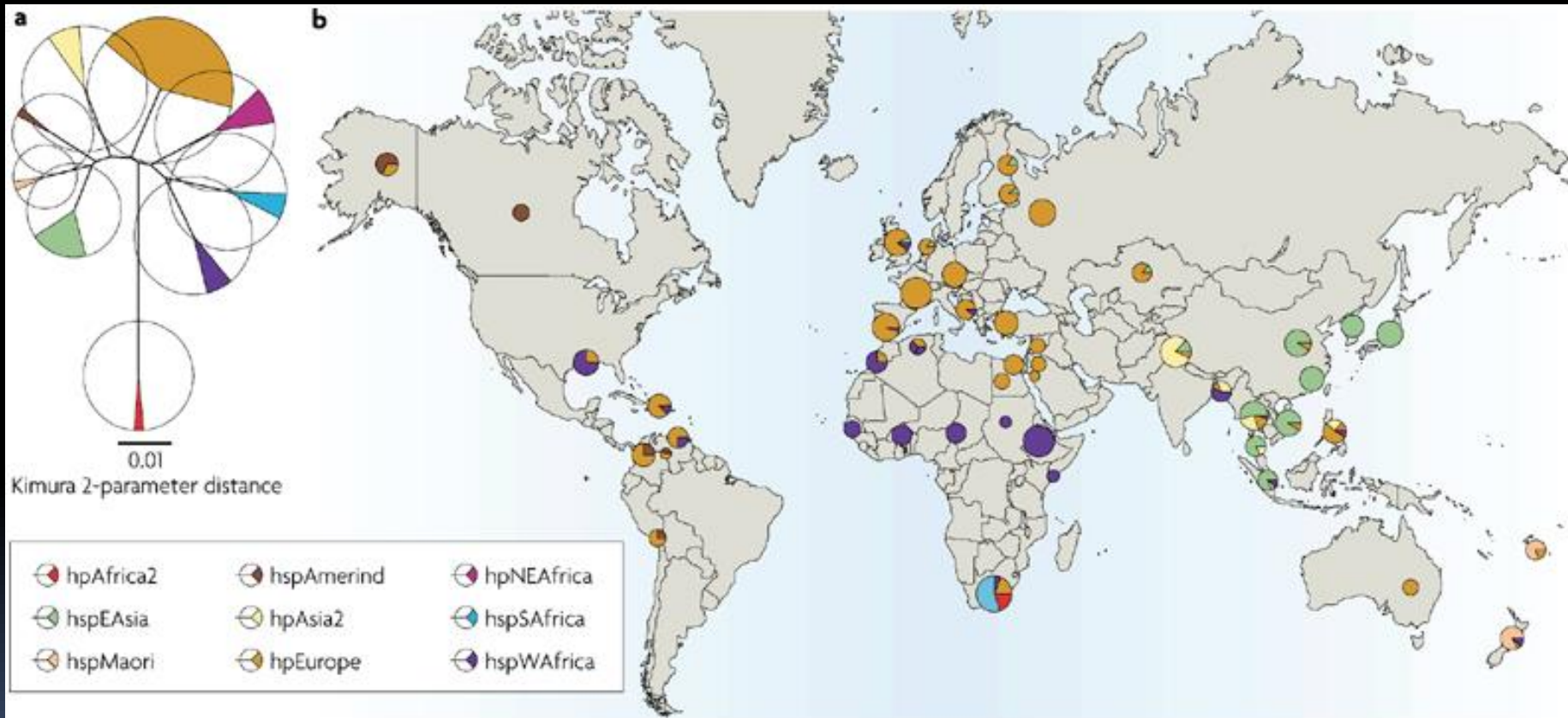

1984: vai trò trong viêm dạ dày

1997: bộ gen HP được giải mã

2005: Nobel Prize

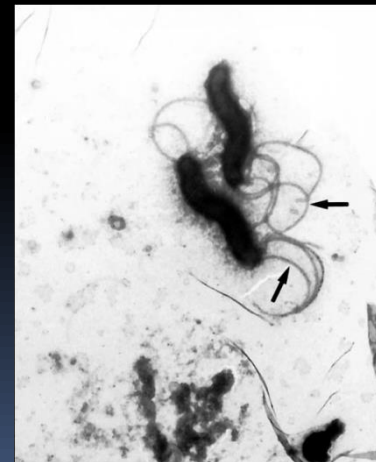
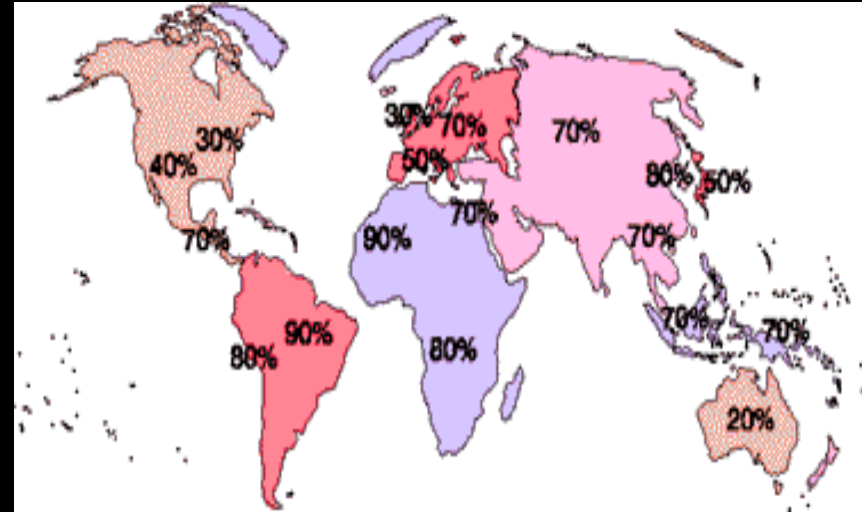
Sự phân bố HP

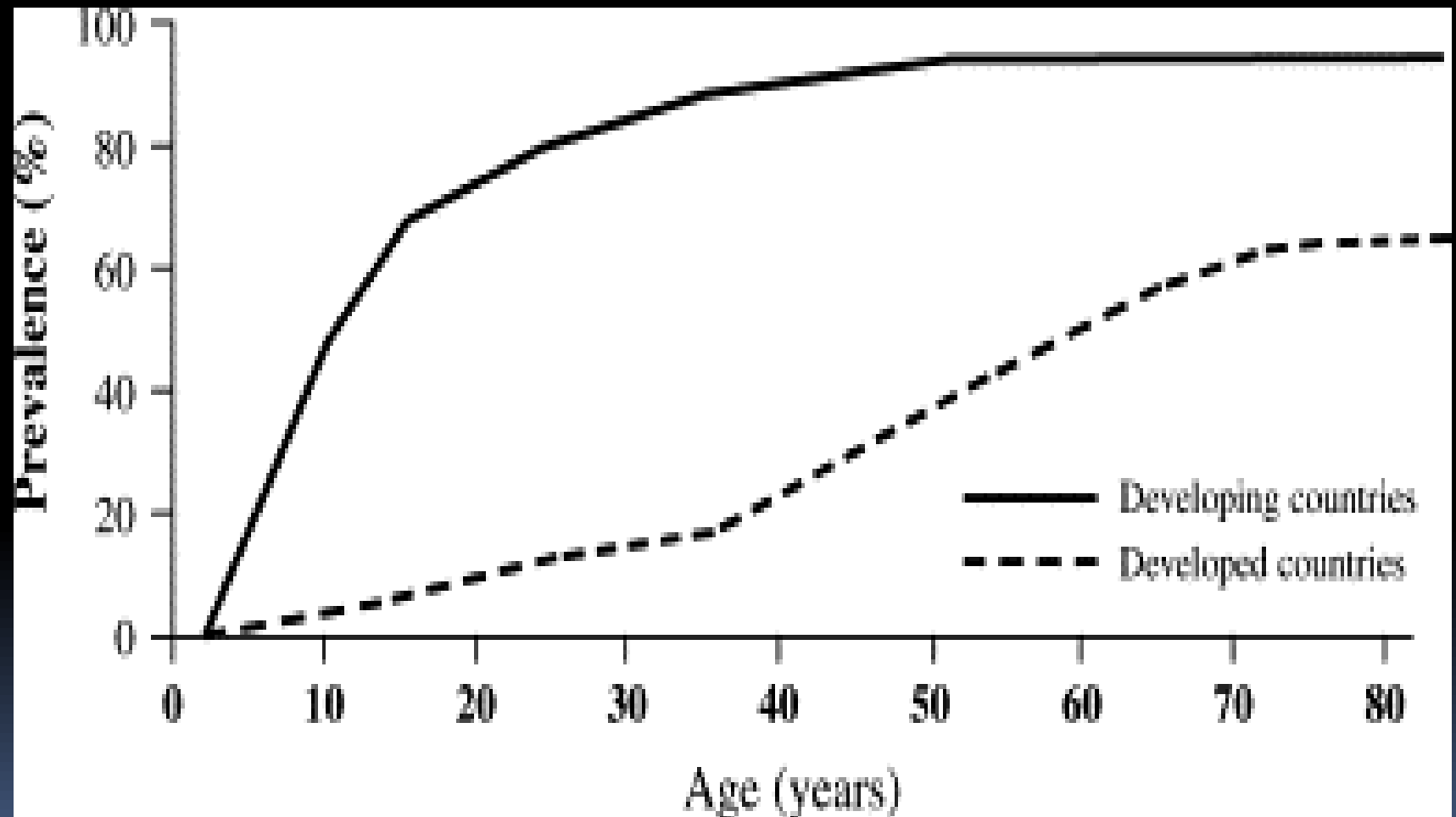
Dịch tễ học HP

- Bắt đầu nhiễm: 2-4 tuổi
- <1 tuổi: KT từ mẹ
- Không điều trị: nhiễm suốt đời (có tự thoái lui)
- Nam # Nữ
- Nước **đang phát triển**: 80% trẻ <10 tuổi nhiễm HP
- Nước **đã phát triển**: tỷ lệ chung là 10% (vùng kém phát triển → 50%)
- Tỷ lệ nhiễm tăng theo tuổi: 10% lúc 10t, 60% ở tuổi 60.

(Nguồn: Pediatric Gastrointestinal Diseases, 2004)

Nhiễm *H. pylori* trên thế giới

Source: Steven J 2005

Lây truyền

- Person-to-person
- Ổ chứa: dạ dày
- Người lớn → trẻ? Trẻ → trẻ? Trẻ lớn → Trẻ nhỏ?
Mẹ → con? Cha → con

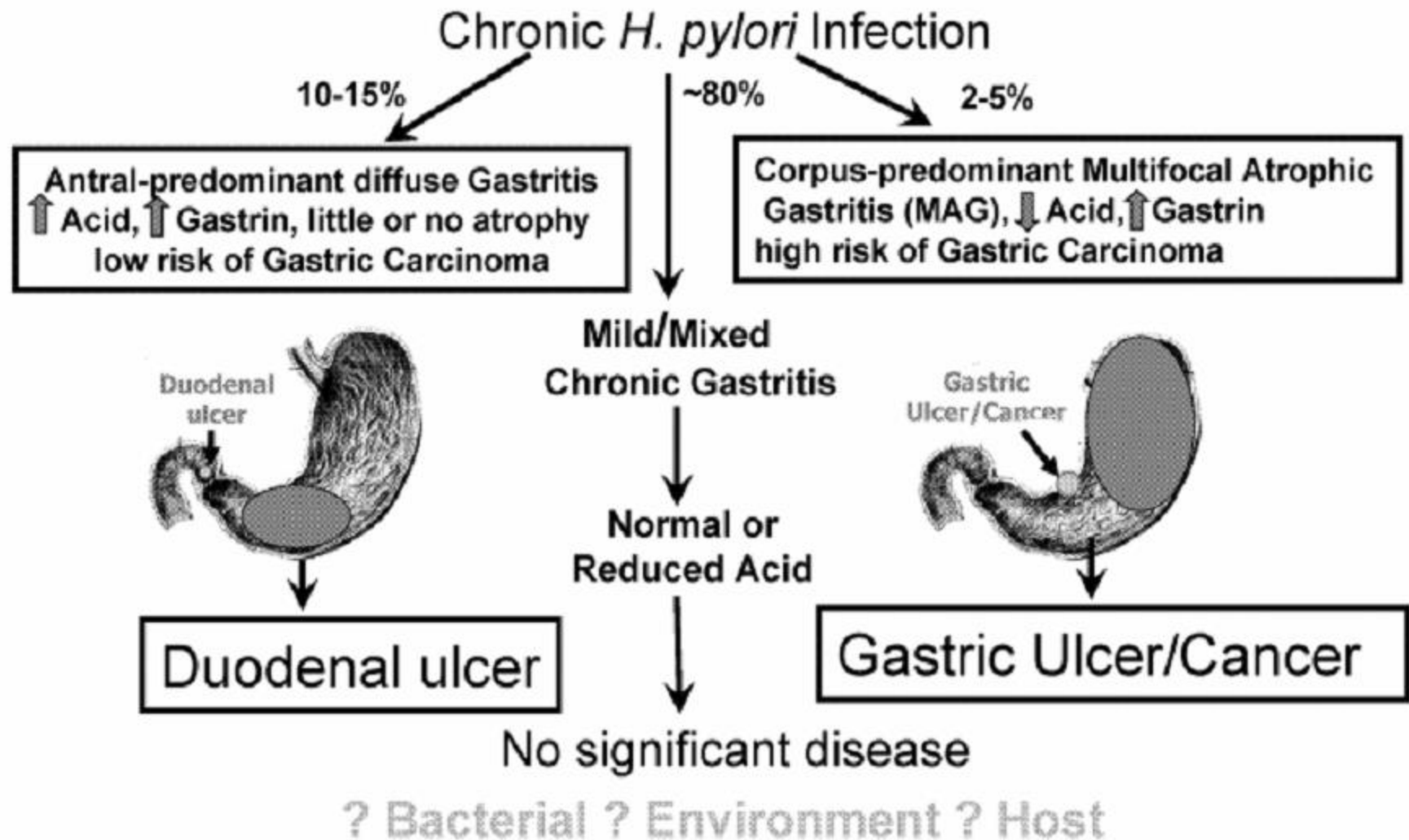
Đường lây truyền

- fecal-oral: $\pm$ cấy HP (+) trong phân
- oral-oral:
  - (+): tìm thấy HP trong nước bọt, răng giả.
  - (-): tỷ lệ không tăng ở tuổi teen, HP không lây giữa couples, tỷ lệ tăng ở BS tiêu hóa nhưng ko tăng ở nha sĩ.
- gastric-oral: trẻ em hay trào ngược/ nôn trớ. Cấy HP (+) trong chất nôn.
- Waterborne, vector (ruồi), ...

Nhiễm HP và viêm loét DD-TT ở trẻ em

- Đa số nhiễm HP gây viêm dạ dày mạn, nhưng phần lớn không triệu chứng lâm sàng.
- 15% phát triển thành bệnh loét dạ dày và 1-5% phát triển thành K dạ dày sau này

Nhiễm *Helicobacter pylori*

Tái nhiễm

Người lớn:

- Thấp ở các nước phát triển (1%/ năm).
- Cao tại các nước đang phát triển (13%/ năm tại Bangladesh).

Trẻ em tại các nước phát triển (>5 tuổi):

- Khoảng 2%/ năm
- Bất chấp có yếu tố phơi nhiễm trong gia đình (65% trẻ lớn hơn và 85% cha mẹ bị nhiễm)

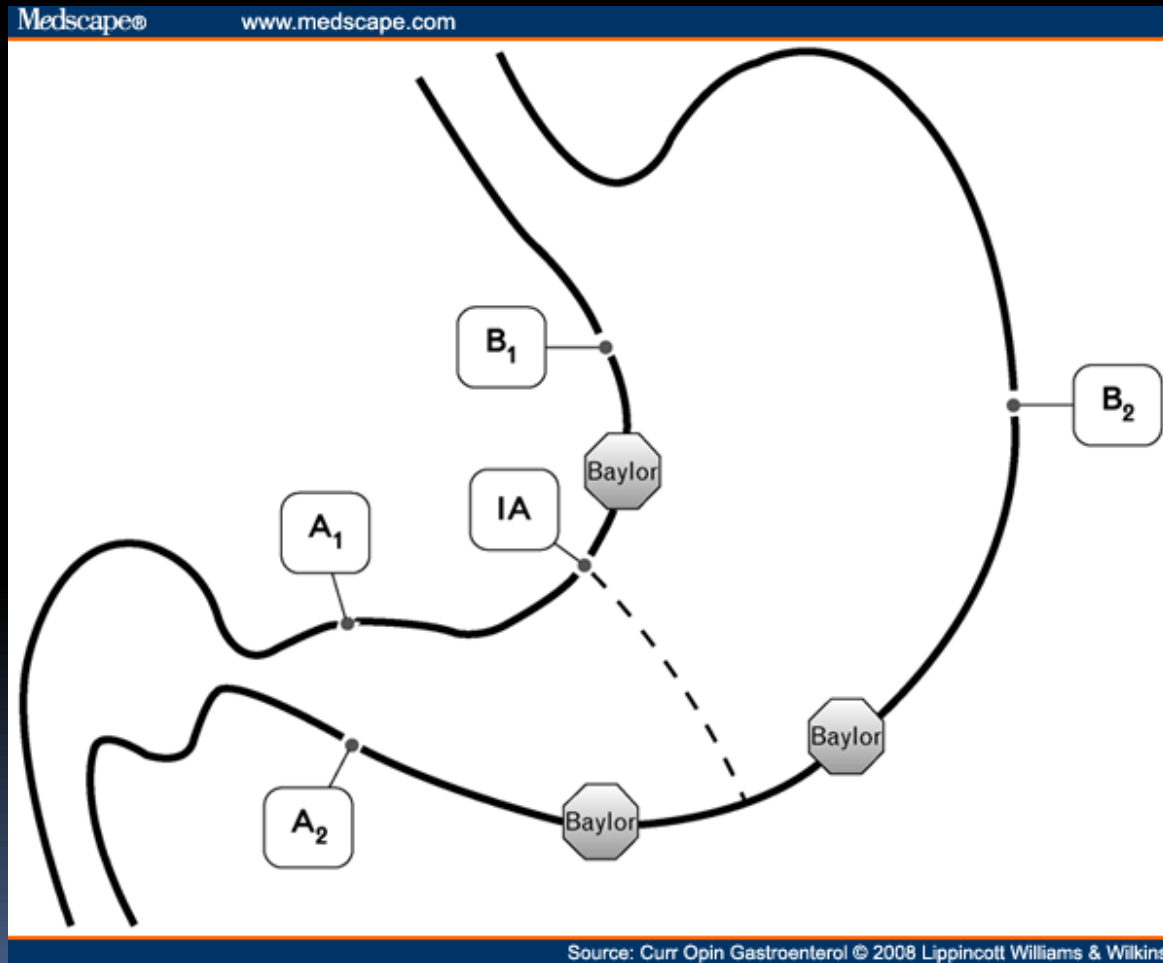
Triệu chứng: VDD

- Không có bằng chứng rằng VDD do HP mà không kèm loét TT có thể gây triệu chứng ở trẻ em.
- Nhiễm HP thường không triệu chứng.
- Tiệt trừ HP liên hệ chặt chẽ với cải thiện triệu chứng ở trẻ có loét TT.
- Đau bụng thường thấy ở trẻ không nhiễm HP hơn là có nhiễm HP.
- Không có sự liên quan giữa đau bụng tái diễn (recurrent abdominal pain, RAP) và nhiễm HP.

Triệu chứng: Loét TT

- Mạn, tái diễn
- Đau thượng vị, kèm nôn, thức giấc ban đêm
- Không điển hình như người lớn (50% đau liên quan bữa ăn)
- Ói máu + đau bụng mạn → gợi ý loét TT nguyên phát
- Trước kia: loét ở trẻ em → kéo dài ở người lớn.
- Nay: HP → thay đổi quan niệm: diệt trừ HP → lành vết loét kéo dài và hết triệu chứng.

Các vị trí sinh thiết được khuyến cáo

Các phương pháp chẩn đoán HP

- Mô học
- Nuôi cấy
- Urease test
- Urease breath test (UBT)
- HP trong phân
- PCR

3.2. Who Should Be Tested?

Recommendation 1 The primary goal of clinical investigation of gastrointestinal symptoms is to determine the underlying cause of the symptoms and not solely the presence of *H pylori* infection.

Agree: 100% (A+ 92%, A 8%). Grade of evidence: not applicable.

Recommendation 2 Diagnostic testing for *H pylori* infection is not recommended in children with functional abdominal pain.

Agree: 92% (A+ 54%, A 23%, A- 15%, D- 8%). Grade of evidence: high.

Recommendation 3 In children with first-degree relatives with gastric cancer, testing for *H pylori* may be considered.

Agree: 93% (A+ 29%, A 50%, A- 14%, D 7%). Grade of evidence: low.

Recommendation 4 In children with refractory iron-deficiency anemia in which other causes have been ruled out, testing for *H pylori* infection may be considered.

Agree: 100% (A+ 36%, A 36%, A– 28%). Grade of evidence: low.

Recommendation 5 There is insufficient evidence that *H pylori* infection is causally related to otitis media, upper respiratory tract infections, periodontal disease, food allergy, SIDS, idiopathic thrombocytopenic purpura, and short stature.

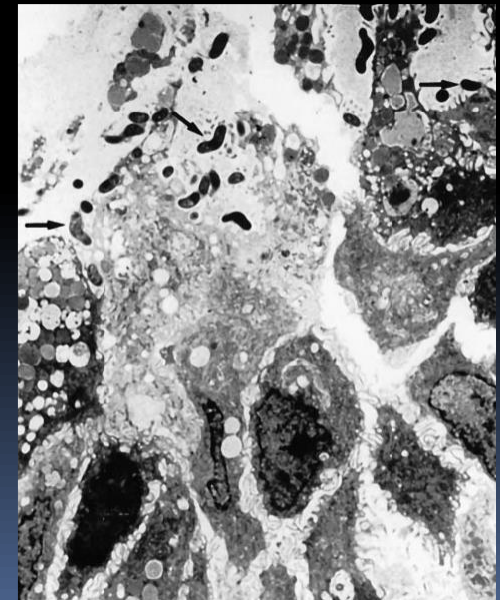
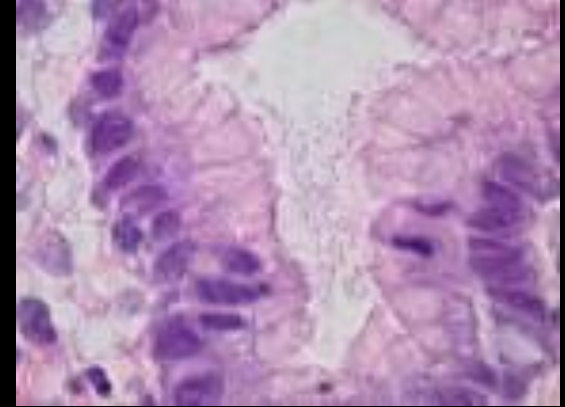
Agree: 100% (A+ 36%, A 28%, A–, 36%). Grade of evidence: low.

Cây

- Đĩa thạch chứa acid nalidixic hoặc vancomycine để ức chế vi trùng thường trú hầu họng.
- 5-7 ngày (trẻ em cần lâu hơn)
- *H. pylori*: (+) urease, catalase, oxidase
(-) thủy phân hippurate, nitrate reduction
- Điều kiện trữ và vận chuyển mẫu: quan trọng
  - . chuyển phòng XN < 1 giờ
  - . dùng chất vận chuyển phù hợp
  - . bỏ ngay vào chất vận chuyển, không để lâu trong không khí
- **Tiêu chuẩn vàng**
- Cho phép xác định độ nhạy cảm kháng sinh và genome của các chủng *H. pylori*

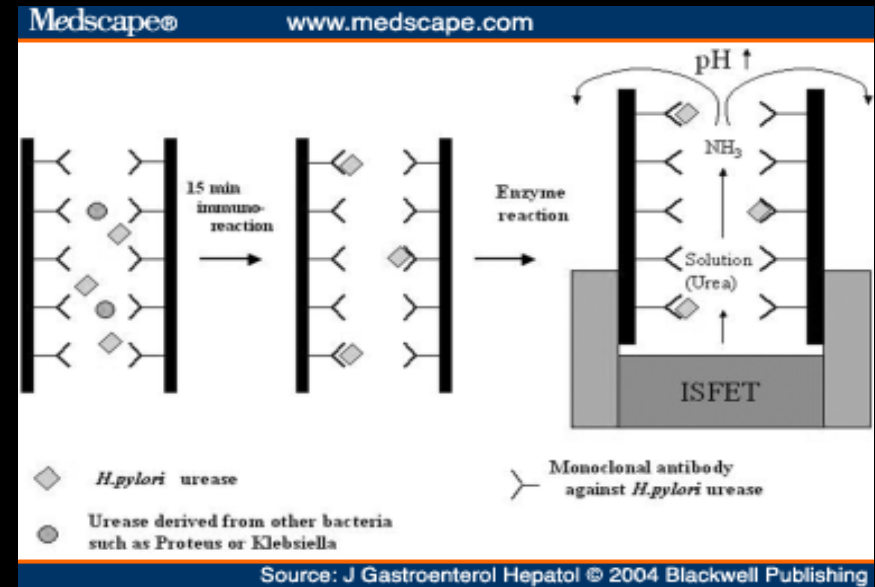
Mô học

- Xoắn khuẩn gram âm
- 0,5-5 micromet
- 4-6 lông roi
- Điều kiện không thuận lợi → hình cầu
- Ngay dưới lớp nhày thân và hang vị
- HP/ mô học + ureae test (+) → tiêu chuẩn vàng
- Nhược điểm: độ chính xác phụ thuộc vào số lượng vi khuẩn trong mảnh sinh thiết, vị trí sinh thiết và kinh nghiệm của các nhà mô bệnh học

Urease test

- HP → urease → phân hủy urea → biến màu môi trường từ **vàng** sang **đỏ**
- 30p → 24 giờ
- Không nhạy như người lớn
- Độ nhạy bị ảnh hưởng bởi:
  - Lượng vi khuẩn trong mảnh sinh thiết
  - Sử dụng các thuốc ức chế men Urease: kháng sinh, PPIs và bismuth

Urease breath test (UBT)

- Nhịn 2 giờ
- Thổi → tỷ số $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ (base line)
- Uống ^{13}C -urea (nhẹ, không ngậm, 5-10ml dịch)
- 30p sau: thổi lần 2 → tỷ số $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$
- Hiệu số $^{13}\text{C}/^{12}\text{C} - ^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ (delta)
- Delta > 5: dương tính

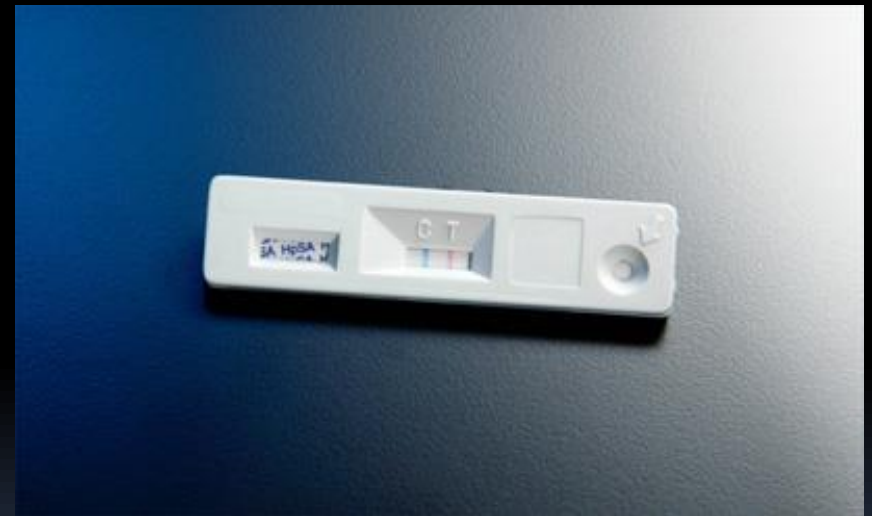
Huyết thanh chẩn đoán

- IgG chuyên biệt
- Kháng thể ở trẻ nhỏ < người lớn → test kit của người lớn dùng cho trẻ em → cẩn thận khi diễn giải kết quả.
- IgA, IgM: không tin cậy
- Độ nhạy: 83 – 99%
- Độ đặc hiệu: 79,2% - 92,4%
- Ưu điểm:
  - Giá thành thấp
  - Cho phép tiến hành các nghiên cứu dịch tễ
- Nhược điểm: không phân biệt được nhiễm *H. pylori* mới hay nhiễm từ trước đó

Kháng nguyên HP trong phân

- Trước đây: polyclonal antibody.
- Nay: monoclonal → chính xác hơn
- ELISA hoặc test nhanh
- Không xâm nhập, có thể tự lấy mẫu tại nhà

Phản ứng khuếch đại chuỗi gen (PCR)

- PCR phát hiện vi khuẩn ở mảnh sinh thiết dạ dày, dịch dạ dày, mảng bám răng, nước bọt, phân
- Áp dụng PCR khi:
  - Nhiễm cùng các vi khuẩn khác => khó phân lập
  - Vi khuẩn chuyển dạng do điều kiện nuôi cấy không thích hợp
- Độ nhạy 85% - 100%
- Độ đặc hiệu: 100%
- Ưu điểm:
  - Phát hiện vi khuẩn ở nước bọt, dịch dạ dày, phân
  - Xác định được genome của vi khuẩn
- Nhược điểm: kỹ thuật, trang thiết bị hiện đại và tốn kém

Tóm tắt các p.p chẩn đoán

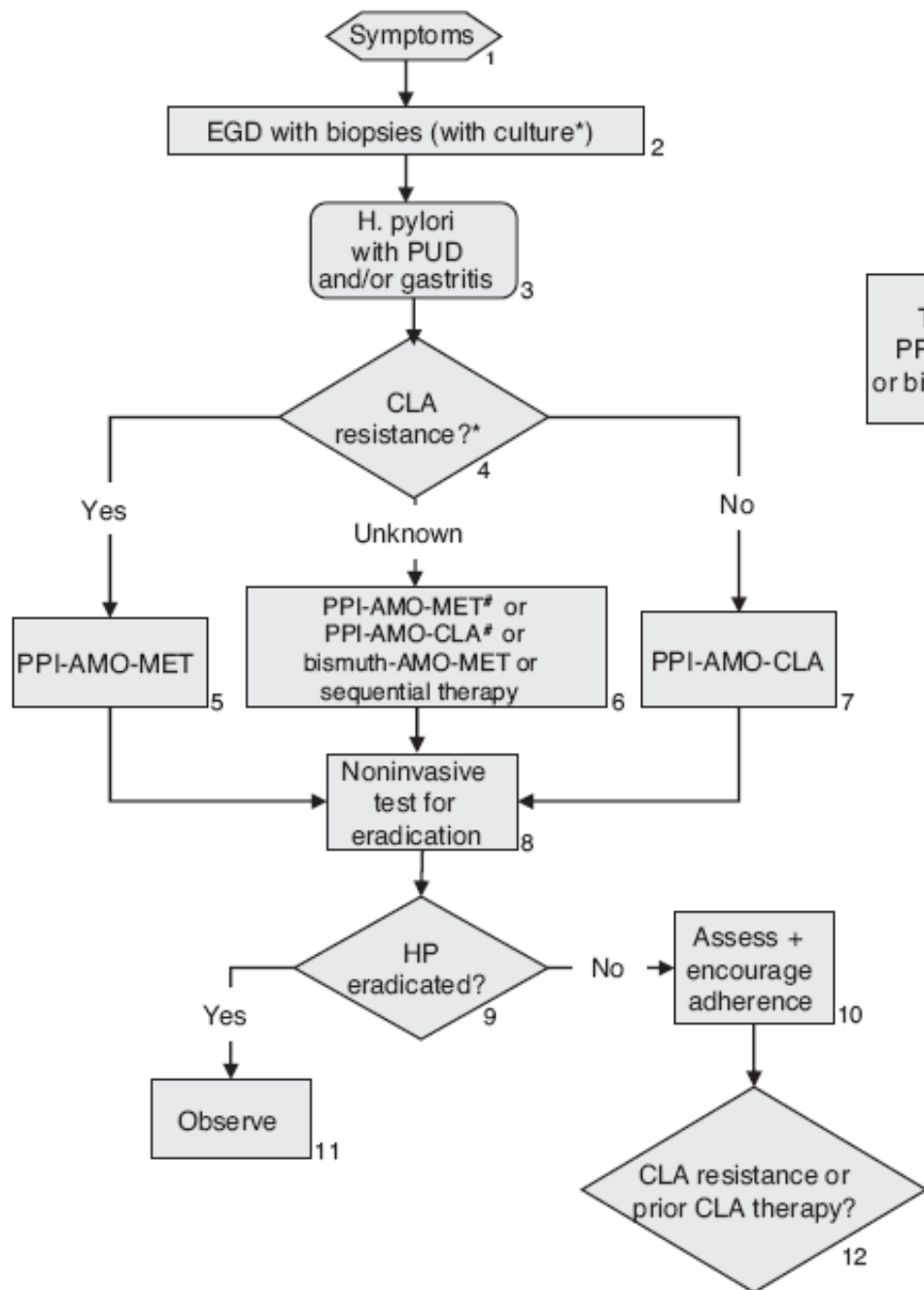
P.P	T.c vàng	Nhạy	Đặc hiệu	Đặc điểm
Cấy	✓			Xâm nhập
Mô học	✓			Xâm nhập
Urease test		# 100%		Xâm nhập
UBT		100%	92%	Theo dõi ĐT (sau 1 tháng ngưng thuốc), nhạy và đặc hiệu #100%
Huyết thanh		thấp		
K.N/ phân		98%	99%	Hứa hẹn
PCR				Đòi hỏi kỹ thuật

Điều trị

- Không có chỉ định tầm soát HP.
- Điều trị HP khi có loét DD-TT.
- Tuy nhiên, phần lớn trẻ em nhiễm HP không có loét và không triệu chứng.
- Không có bằng chứng rõ ràng về sự liên hệ giữa viêm DD do HP và đau bụng, ngoại trừ trẻ có loét.
- Chọn lựa kháng sinh dựa vào khuyến cáo tại địa phương.
- Đáp ứng: HP và neutrophils mất rất nhanh.
- Nếu HP mất nhưng còn neutrophils trên mô học → thất bại điều trị.

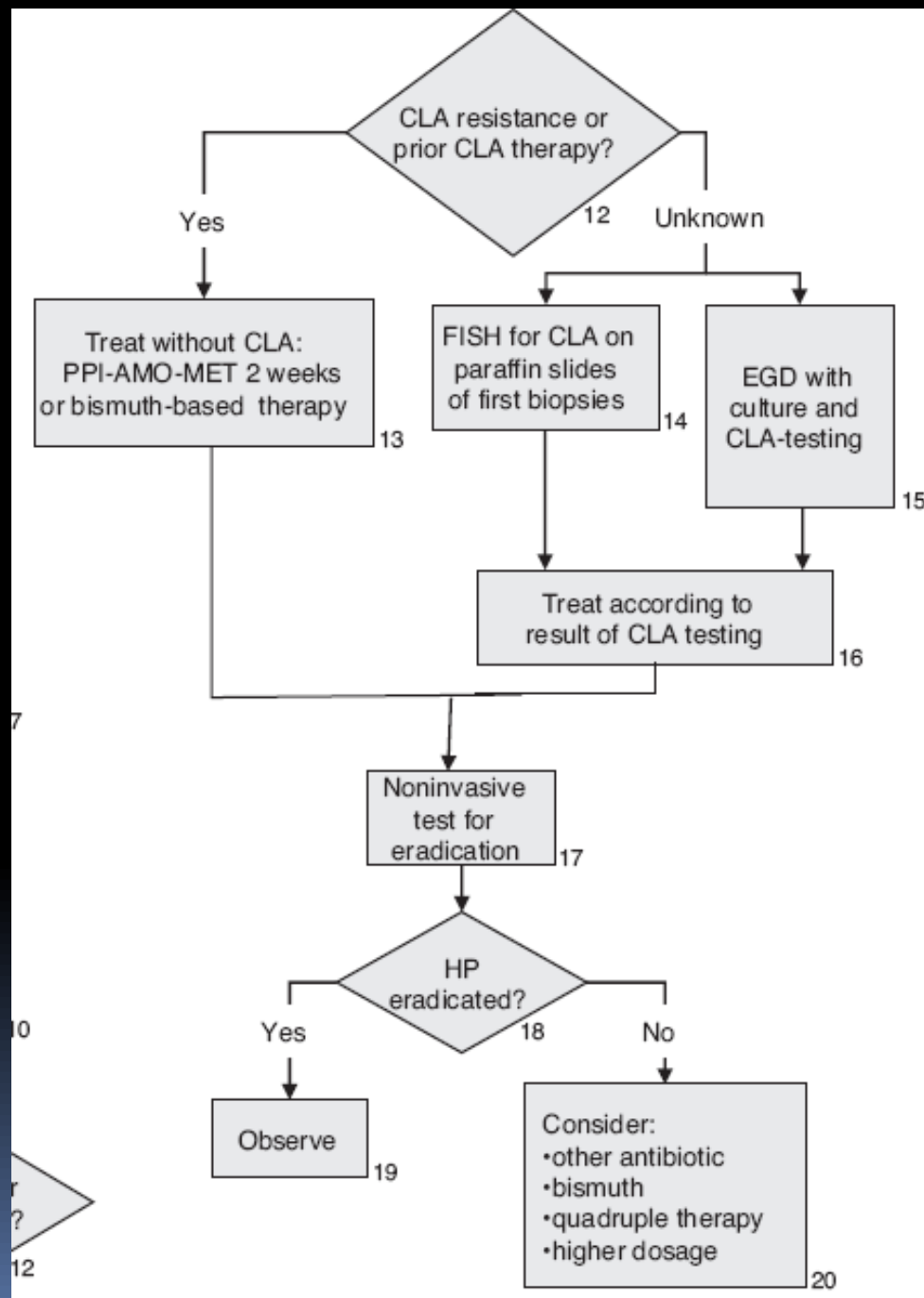
Evidence-based Guidelines From ESPGHAN and NASPGHAN for *Helicobacter pylori* Infection in Children

*Sibylle Koletzko, [†]Nicola L. Jones, [‡]Karen J. Goodman, [§]Benjamin Gold, ^{||}Marion Rowland,
[¶]Samy Cadranel, [#]Sonny Chong, ^{**}Richard B. Colletti, ^{††}Thomas Casswall,
^{§§}Jeannette Guarner, ^{||||}Nicolas Kalach, ^{¶¶}Armando Madrazo, ^{##}Francis Megraud, and
^{***}Giuseppina Oderda, on Behalf of the *H pylori* Working Groups of ESPGHAN and NASPGHAN

Tr
PPI
or bis

Chỉ định điều trị nhiễm *H. pylori* ở trẻ em

Xác định có *H. pylori* dương tính bằng các xét nghiệm đáng tin cậy trên trẻ:

- Có các triệu chứng tiêu hóa và có tổn thương trên nội soi/mô bệnh học
- Thiếu máu thiếu sắt không tìm thấy nguyên nhân
- Xuất huyết giảm tiểu cầu tự miễn không tìm thấy nguyên nhân

Điều trị *H. pylori* ở trẻ em

- Lựa chọn đầu tiên để điều trị nhiễm *H. pylori* là phác đồ kết hợp 3 thuốc trong đó gồm 2 kháng sinh và PPI, sử dụng hai lần/ngày
- Thời gian điều trị 14 ngày
- Cấy vi khuẩn và kháng sinh đồ nên được làm nhất là ở các cộng đồng có tỷ lệ kháng kháng sinh cao, và các trường hợp điều trị thất bại

Phác đồ lựa chọn thứ 1

TABLE 1. First-line treatment recommendations for *H pylori* eradication in children

PPI ($1-2 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + amoxicillin ($50 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + metronidazole ($20 \text{ mg kg day}^{-1}$)*

PPI ($1-2 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + amoxicillin ($50 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + clarithromycin ($20 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$)*

Bismuth salts (bismuth subsalicylate or subcitrate $8 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + amoxicillin ($50 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + metronidazole ($20 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$)*

PPI ($1-2 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + amoxicillin ($50 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) for 5 days then PPI ($1-2 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + clarithromycin ($20 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) + metronidazole ($20 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{day}^{-1}$) for 5 days

Maximum daily dose for amoxicillin 2000 mg, for metronidazole 1000 mg, for clarithromycin 1000 mg/day. PPI = proton pump inhibitor.

* Administered twice daily for 10 to 14 days.

Phác đồ lựa chọn thứ 2

- **Bốn loại:** PPI + Amoxicillin + Metronidazole + Bismuth
- **Ba loại:** PPI + Levofloxacin (Moxifloxacin) + Amoxicillin
- Khuyến cáo 14 ngày.
- Clarithromycin chỉ dùng khi có bằng chứng còn nhạy.

Đánh giá hiệu quả diệt *H. pylori*

Tiệt trừ *H. pylori* được định nghĩa là diệt hết vi khuẩn xác định bởi một trong các phương pháp chẩn đoán có độ tin cậy cao sau khi kết thúc điều trị $\geq 4 - 8$ tuần

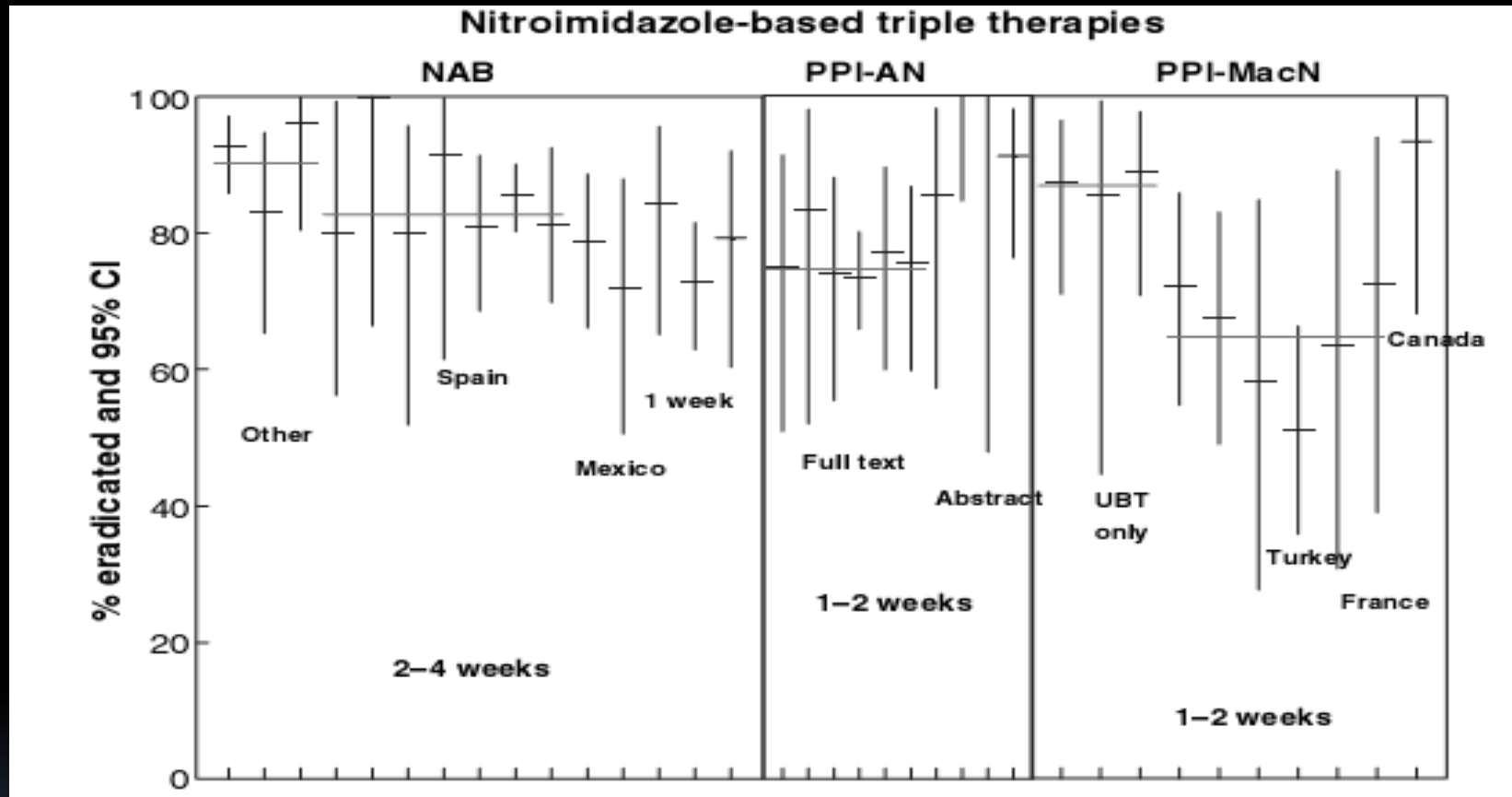
- Tests xâm nhập: một số trường hợp đặc biệt (VDD tăng eosinophil, bệnh Crohn, ...)
- Test không xâm nhập được tin tưởng:
  - . Test hơi thở
  - . Test phát hiện kháng nguyên trong phân (KT đơn dòng)

1111

Khurana et al 2007

Hiệu quả điều trị và CI 95%

NAB: Nitroimidazole + Amoxicillin + Bismuth

PPI-AN: Proton pump inhibitor + amoxicillin + Nitroimidazole

PPI-MacN: Proton pump inhibitor + macrolid + Nitroimidazole

Khurana et al 2007

Yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả điều trị diệt *H. pylori* ở trẻ em

- Tình trạng kháng kháng sinh
- Sự tuân thủ điều trị
  - Thời gian
  - Liệu trình điều trị
  - Dạng thuốc sử dụng
  - Chi phí điều trị
  - Tác dụng phụ của thuốc
- Vi khuẩn:
  - Mức độ nhiễm vi khuẩn
  - Chủng vi khuẩn độc lực

Lựa chọn thuốc khi thất bại cả 2 lựa chọn 1 & 2

- Amoxicillin + tetracyclin + bismuth + PPI
- Levofloxacin + amoxicillin + PPI
- Rifabutin+ amoxicillin + PPI
- Furazolidone + amoxicillin + PPI

Khó khăn khi áp dụng điều trị

- Không áp dụng Tetracyclin cho trẻ dưới 8 tuổi
- **Levofloxacin:**
  - Thuộc nhóm fluoroquinolone là KS có phổ kháng khuẩn rộng trừ cả các vi khuẩn gram dương và gram âm
  - Phác đồ sử dụng levofloxacin có hiệu quả diệt HP ở 80% trong các nghiên cứu trên người lớn
  - Chưa có khuyến cáo áp dụng cho trẻ em do tác dụng phụ của thuốc là ảnh hưởng đến sự phát triển sụn, xương

Khó khăn khi áp dụng điều trị

Furazolidone

- Là thuốc kháng nấm thuộc nhóm nitrofuran tổng hợp
- Hoạt tính kháng *H. pylori* cao ngay cả khi sử dụng đơn độc không kết hợp với các kháng sinh khác
- Hiệu quả điều trị của furazolidone+ amoxicillin + PPI cao trong một đa phân tích trên người lớn
  - Lựa chọn đầu tiên thì hiệu quả điều trị là 86%
  - Lựa chọn 2 đạt hiệu quả điều trị 76%
  - Lựa chọn 3 đạt hiệu quả điều trị là 65%
- Chưa có nghiên cứu và khuyến cáo sử dụng furazolidone trong điều trị nhiễm *H. pylori* ở trẻ em

Khó khăn khi áp dụng điều trị

Rifabutin

- Có nguồn gốc từ rifamycin - một thuốc điều trị lao
- Được sử dụng điều trị nhiễm *H. pylori* ở người lớn kháng với các kháng sinh khác cho hiệu quả điều trị là 69%
- Sử dụng rifabutin vẫn còn là vấn đề cần xem xét vì
  - Giá thành điều trị cao
  - Biến chứng giảm bạch cầu hạt và tiểu cầu nặng
  - Đa kháng kháng sinh của vi khuẩn lao là vấn đề cần được xem xét kỹ để tránh sự gia tăng kháng KS
- Chưa có nghiên cứu và khuyến cáo về việc sử dụng rifabutin trong điều trị nhiễm *H. pylori* ở trẻ em

Kháng thuốc

	Amoxicilline (%)	Metronidazole (%)	Clarithromycine (%)
Áo	0	25	-
Bỉ	0	18	17
Pháp	0	43	21
Đức	0	32	22
Bồ Đào Nha	0	19	45
Tây Ban Nha	0	23	21
Đông Âu	0.9	31	9.5
Nhật	0	24	29
Bắc Mỹ	4.6	-	41
Mexico	15.7	-	22

Kháng metronidazole

- Giảm hiệu quả điều trị ở người lớn lẫn trẻ em
- Đột biến ở gen *rdxA*, *frxA*, *fdxB*.
- 33% ở châu Âu, 20-50% ở Mỹ, 70% ở các nước đang phát triển.
- Thường thấy ở phụ nữ, nước đang phát triển (do dùng trong bệnh phụ khoa hay tiêu chảy?)

Kháng clarithromycine

- Đột biến ở gen tạo ribosome của HP.
- Kháng thuốc nguyên phát ở người lớn ít hơn metronidazole (10-15%).
- Kháng tăng dần ở trẻ em (sử dụng rộng rãi)
- Nhặt: 30%

Kháng amoxicilline

- Không nhiều
-

Tỷ lệ diệt trùng

	Số ca	Số trung tâm	Số ca HP (-)	% diệt trùng	95% CI
OMC	18	7	17	94.4	73-100
LAM	26	3	16	61.5	40-80
BCM	42	2	31	73.8	58-86
BAM	50	5	39	78	64-89
OAM	60	15	46	66.7	54-78
OAC	157	19	95	60.5	53-68

O: omeprazole

M: metronidazole

C: clarithromycine

L: lanzoprazole

A: amoxicilline

B: bismuth

(Nguồn: *Helicobacter*, 2007; 12(2):150-6)

Cám ơn

- TS. BS. Trần Thị Thanh Tâm
  - BS. Nguyễn Cẩm Tú
-

Back up slides

Phác đồ thay thế

- Bismuth subsalicylate: viên 262mg, 262mg/15ml, 525mg/15ml
  - . 3-6t: 5ml (88mg) hay 1/3 viên x 4 lần
  - . 6-9t: 10ml (175mg) hay 2/3 viên x 4 lần
  - . 9-12t: 15ml (262mg) hay 1 viên x 4 lần
- O
- M
- Tetracycline: 50mg/kg/ngày chia 4 (>12 tuổi)
- 3 tuần
- Tác dụng phụ: encephalopathy, STC: chưa được báo cáo trong điều trị VDD hay loét DD-TT do HP ở trẻ em.